Objelodanjena knjiga „Susreti s Biblijom Hrvatskoga biblijskoga društva“

Varaždinske Toplice, 6. ožujka 2026. – U Znanstvenoj biblioteci nakladničke kuće Tonimir iz Varaždinskih Toplica objavljena je knjiga „Susreti s Biblijom Hrvatskoga biblijskoga društva“. Knjigu je napisao teolog Petar Marija Radelj. Opseže 256 stranica formata B5, meki uvez, šivano. Sastoji se od *Predgovora*, 16 poglavlja, tri prijevoda, literature i *Kazala*. Može se na naručiti na info@tonimir.hr ili 098 446 190 po 19,95 €, poštarina uključena.

Riječ je o opsežnoj i argumentiranoj teološkoj, jezičnoj i kanonskoj prosudbi novoga izdanja *Biblije* u nakladi Hrvatskoga biblijskoga društva i partnera iz prosinca 2025.

Autor proučava tzv. „Hrvatski standardni prijevod“ Biblije. Polazi od toga da prijevod Svetoga Pisma nikada nije tek tehnički pothvat, nego čin odgovornosti prema Objavi, prema Crkvi i prema jeziku. Istraživanje potkrjepljuje tvrdnjama više desetaka crkvenih otaca, naučitelja i sabora te svetopisamskim navodima više od 40 prethodnih prevoditelja na hrvatski.

Posebno razmatra pitanja izostavljenih novozavjetnih redaka, šturost poprječnih uputnica i vrlo malen broj podrubnih objasnidbenih napomena. Ukazuje na tekstne izmjene, nelogičnosti i zatipke te upozorava na pogrješne teološke implikacije kojima vode. Zaključuje kako to izdanje „nije zamišljeno kao studijska Biblija“ (str. 74) te da se prijevod neopravdano nazvao „standardni“, a zapravo je „Biblija za početnike hrvatskoga“ (str. 77).

Između vjernosti i razumljivosti

U središtu Radeljeve analize nalazi se pitanje vjernosti prijevoda Biblije – ne samo izvorniku, nego i Predaji, crkvenoj nauci te bogatoj hrvatskoj svetopisamskoj baštini. Podsjeća kako Crkva traži da prijevodi Svetoga Pisma budu istodobno pristupačni i opremljeni „potrebnim i uistinu dostatnim tumačenjima“ (*Dei Verbum*, 25), kako bi vjernici mogli sigurno i plodonosno pristupati Pismu. Pokazuje da novi prijevod, vođen željom za razumljivošću, odustaje od biblijskoga stila, previše pojednostavljuje sadržaj i nerijetko ga tumači na svoj način, a ne prevodi.

Kanonska i crkvenopravna dimenzija

Jedno od važnijih pitanja koje knjiga otvara jest kanonski status prijevoda. Autor podsjeća na odredbe *Zakonika kanonskoga prava* (kan. 825., 827. i 830.) prema kojima se prijevodi Svetoga Pisma za katoličku uporabu trebaju objaviti uz odobrenje mjerodavne crkvene vlasti. U knjizi se ističe da predmetno izdanje nema takvo jamstvo, što ima konkretne posljedice: ta se Biblija ne može izlagati, prodavati ni darivati u crkvama, kapelama i katoličkim knjižarama ni rabiti u bogoslužju, vjeronauku, školama i fakultetima. U tom kontekstu knjiga se ne zadržava na kritici, nego podsjeća na dvotisućljetnu praksu Crkve: javno naviještanje Božje riječi u Crkvi traži razvidnost, pravovjernost i crkveno zajedništvo.

Obrana sakralnosti jezika

Osobita vrijednost knjige jest njezina obrana sakralnoga biblijskoga jezika. Autor ne zastupa biblijski stil radi njega samoga, nego ukazuje na opasnost da se, pod krinkom osuvremenjivanja, oslabi izričajna gustoća i teološka dubina svetopisamskoga govora. U tom smislu knjiga je i svojevrsna apologija hrvatskoga jezika – njegova dostojanstva, izražajnih svojstava i povijesne povezanosti s biblijskom riječi, od glagoljičke baštine do suvremenih prijevoda.

Radelj prepoznaje i pozitivne strane prijevoda, primjerice dosljedno prevođenje svetoga četveroslova riječju „Gospodin“, čime se nastavlja drevna predaja *Septuaginte*, *Vulgate*, Kašića i Katančića. Time se pokazuje da knjiga nije jednostrano osporavanje, nego razborita i diferencirana prosudba.

Kritika kao služenje

U završnim poglavljima autor iznosi teološku ocjenu novoga prijevoda i upozorava na širenje nedorečenosti ili zabluda ondje gdje prijevod nije dovoljno precizan. Ipak, ton knjige nije polemički, nego duboko crkven: kritika je shvaćena kao služenje istini, a ne kao razgradnja.

U tom smislu *Susreti s Biblijom Hrvatskoga biblijskoga društva* mogu se čitati i kao poticaj na ozbiljnije bavljenje Svetim Pismom, na odgovornije prevođenje i na dublje poštovanje prema riječi koja je „živa i djelotvorna“ (*Hebrejima* 4, 12).

Vrijednost knjige

Knjiga predstavlja važan prinos hrvatskoj biblijskoj i teološkoj raspravi. Ona povezuje filološku osjetljivost, teološku preciznost i crkvenopravnu svijest. U vremenu kada se pitanje prijevoda Svetoga Pisma lako svodi na tehničko ili tržišno pitanje, ova knjiga podsjeća da je riječ o stvarnosti koja zahvaća samu srž vjere.

Njezina je najveća vrijednost u tome što vraća dostojanstvo raspravi o Bibliji. Ona ne polazi od ideoloških pretpostavki, nego od svijesti da Božja riječ nadilazi svakoga prevoditelja, svakoga urednika i svaki naraštaj.

Zato je ova knjiga dragocjeno štivo za teologe, jezikoslovce, književnike, prevoditelje, svećenike, vjeroučitelje, studente teologije, kroatistike i komparatistike, ali i za sve one vjernike koji žele dublje razumjeti kako nastaje prijevod Svetoga Pisma i zašto je njegova vjernost od presudne važnosti.

Susreti s Biblijom Hrvatskoga biblijskoga društva nisu tek knjiga o jednom prijevodu. Oni su podsjetnik da je svaka riječ Svetoga Pisma povjerena Crkvi kao blago, a ne kao građa za slobodnu preradbu. U tom smislu knjiga stoji u kontinuitetu s dugom predajom crkvene brige za pravovjernost i dostojanstvo biblijske riječi – i upravo u tome leži njezina trajna vrijednost.

O proslovu

Kao *Proslov* (str. 7–8) donosi se prijevod *Iz Proslova Evanđeljima* koje je sv. Jeronim uputio sv. Damazu I., papi. Prevođenje Svetoga Pisma težak je i odgovoran posao, ističe Dalmatinac. Kaže da je ispravio ono što su loši tumači naopako uredili, ili preuzetni i nevješti ispravljači još gore izmijenili, ili sneni prepisivači dodali ili promijenili. Sve s vodiljom da prijevod bude točan, koji su „apostoli odobrili“; razumljiv, ali vjeran izvorniku, pouzdan u čitanju i raspravama.

O predgovoru

U *Predgovoru* (str. 9–12) biskup Martin Vidović ističe: „Prijevod Svetoga Pisma nikada nije samo prijevod, nego je to istodobno i nerastavljivo prijenos svekolika poklada Objave s jezika izvornika u neki drugi jezik.“ Zato mora biti „vjeran i slovu i duhu izvornika kao i Predaji i crkvenim otcima“. No, prijevod Hrvatskoga biblijskoga društva, objavljen u prosincu 2025., „pogubio se između biblijskoga stila i razumljivosti“. Prireditelji su „dobrano skresali ni manje ni više nego sâmu jezičnu podlogu na koju su svoj prijevod postavili“. „Napravljen je ukalupljen prijevod, sputan i lišen vjernosti hrvatskomu jeziku i vlastitostima biblijskoga ili svetopisamskoga govora i načina izražavanja“. Apostofirajući sv. Augustina uspoređuje taj prijevod s nuđenjem da se žvače izgažena trava i pije mutež. S obzirom da nema kanonsko odobrenje, „novi hrvatski prijevod *Biblije* ne može se prodavati u katoličkim knjižarama.“

Rasprave

Autorovi tekstovi organizirani su u cjeline: Teološki i metodološki okvir (str. 15–74), Bogoslužni i temeljni tekstovi (str. 75–86), Izostavljeni redci (str. 87–151), Teološka prosudba

(str. 152–158), Primjeri kasapljenja (str. 162–237) i Stanje istraživanja (str. 238–245). Naslovi poglavlja glase: Opći uvod u pitanja *Biblije* Hrvatskoga biblijskoga društva, Dosezi i granice *Biblije* Hrvatskoga biblijskoga društva, Podloga za prevođenje Svetoga Pisma, Perikopa, O napomenama u *Bibliji* Hrvatskoga biblijskoga društva, Poprječne uputnice u *Bibliji* Hrvatskoga biblijskoga društva, Očenaš u *Bibliji* Hrvatskoga biblijskoga društva, Skrivanje novozavjetnih redaka, Kamo je nestao *Matej* 17, 21, Zašto je preskočen *Matej* 18, 11, Je li održivo odbacivanje *Mateja* 23, 14, O krađi epifoneme *Marko* 7, 16, Čijom se vlašću ispušta *Ivan* 5, 3b–4, Osakaćena *Prva Ivanova* 5, 7–8, Širi li novi prijevod Biblije zablude, Uvod u redaktorske preinake *Evanđelja po Ivanu* i Sažetak.

Prijevodi

Od prijevoda kojima se obogaćuje hrvatska biblistika, osim Jeronimova *Proslova*, donosi se prijevod tumačenja prvih četiriju redaka pete glave Ivanova Evanđelja koje je sv. Toma Akvinski izlagao svojim studentima (str. 126–132), kao potvrda prihvaćenosti u Crkvi tih sada izbačenih redaka. Dvostupačno se (str. 162–237), radi usporedivosti, donosi prvotisak *Evanđelja po Ivanu* kako ga je preveo Ivan Dugandžić i kako je taj prijevod temeljito prerađen i profaniran u izdanju Hrvatskoga biblijskoga društva, kao primjer neprihvatljiva prekrajanja i siromašenja teksta. Svatko se može uvjeriti i usporediti kakvoću osnovne i objavljene inačice *Ivanova Evanđelja*. Prevoditeljima je oduzeto autorstvo. Pokazuje se odnos nakladnika Biblije prema prevoditeljima biblijskih knjiga, razina zadiranja u prijevode i davanje ključne uloge anonimnim pojedincima u definiranju konačne inačice toga prijevoda Biblije. Pri tom je odbačen timski rad i, suprotno prvim objavama, on nije obilježje cijeloga pothvata, a zbog neujednačenosti navoda između pojedinih knjiga, djelo nije postalo jedna cjelina.

Pomagala za snalaženje

U Literaturi o prijevodu *Biblije* Hrvatskoga biblijskoga društva (str. 240–245) popisano je 112 bibliografskih jedinica do sada posvećenih tomu prijevodu. *Kazalo* (str. 246–256) popisuje osobe, mjesta, ključne pojmove te obrađivane hebrejske, grčke i latinske riječi.

Rekli su o knjizi

Biskup **Martin Vidović**: „Petar Marija Radelj napisao je osvrt na to izdanje zahvativši cijeli niz pitanjā, koja se u tome prijevodu javljaju. Čitatelja vodi kroz prijevod i pomaže mu da uvidi nepotrebna vrludanja prevoditeljā i urednikā mjesto uspravna i ponosna hoda oslonjena ne na tek malen dio, nego na svekoliku uistinu bogatu hrvatsku jezičnu baštinu, zbog čega zamagljuju i sadržaj. Svoje izlaganje obrazlaže činjenicama i na činjenicama ga temelji. Bez želje da se komu svidi, izravan je u govoru i nastoji pomoći čitatelju da lakše i sâm procijeni vrijednost spomenutoga izdanja.“ (opširnije)

Dogmatičar **Ivica Raguž**: „Preporučujem knjigu svim ljubiteljima Svetoga Pisma, jer je ona sama izričaj autorove ljubavi prema Svetom Pismu. Knjiga donosi iscrpnu i opravdanu kritiku novoga prijevoda Biblije na hrvatski jezik. No, upravo je ta kritika poticaj na strahopoštovanje prema Svetom Pismu, na istinitost njegova tumačenja, na vjernost u prevođenju na moderne jezike, a nadasve na gorljivost u njegovu življenju.“

Jezikoslovka **Ivana Franić**: „Pisac je pouzdan vodič čitatelju u susretu s *Biblijom* Hrvatskoga biblijskoga društva. Promatra je iz bogatstva hrvatske biblijske baštine. Pomno pokazuje stranputice i nedosljednosti koje je tekst pretrpio od prevoditelja do tiska. Razotkriva izostanak mnogih značajki biblijskoga stila. Potiče daljnja istraživanja.“

Biblijski teolog **Tomislav Pervan**: „Hvala autoru na izvrsnom djelu i otvaranju očiju za propuste i promašaje novoga prijevoda Biblije.“ (opširnije)

Književni kritičar **Marito Mihovil Letica**: „Autor tumači kako Biblija ne smije biti posvjetovljena, ispražnjena od autentičnoga duha Božje poruke i duše jezika na koji je prevedena. Knjiga je snažna obrana sakralnosti svevremeno suvremene riječi Božje i apologija hrvatskoga jezika, navlastite mu ljepote i njegovih izražajnih registara, koji sjaje i zvone upravo u biblijskome stilu.“

Pravnik **Dario Čehić**: „Petar Marija Radelj u knjizi ne otkriva tek jezična vrludanja ekipe koja je obavila u ukupnosti loš posao na najnovijem prijevodu Biblije na hrvatski jezik – nego i zabrinjavajuća odstupanja od katoličkoga pravovjerja.“